

ἄτομα καὶ ομάδας, ἓνα φύλλον τέτοιο κατώρθωσε νὰ βγαίνει ἐπὶ 4 χρόνια, ὃ δὲ διευθυντής του νὰ βγαίνει ἐπίσης ἐξω ἀφ' οὐρανόθεν ἀπὸ τὴν χωροφυλακὴν, καὶ ἐμπιστευόμενος τὴν ἀκεραιότητά του εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ «Νουμάς» εἶνε ἓνα περιοδικὸν τὸ ὑποῖον οἱ μὲν ὀλίγοι φίλοι του διαβάζουν εἰς τὸ φανερόν, οἱ δὲ πολλοὶ ἐχθροὶ του... ἐν κρυπτῷ. Ὑποστηρίζει τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἐπομένως ἔχει ἐχθροὺς ὅσους θέλετε, καὶ φίλους πολὺ ὀλίγους. Ὑποστηρίζει ἀκόμη καὶ μερικὰς ἰδέας εἰλικρινείας εἰς τὴν πολιτικὴν. Εἶνε περιοδικόν, εἶνε καὶ ὀλίγον ἐφημερίς. Ἡ γενικὴ του γραμμὴ εἶνε ὅτι ἀρνέεται τὸ καθεστῶς, (τὸ ὅποιον ἀρνούμεθα ὅλοι) μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡμεῖς τὸ ἀρνούμεθα μὲ βαμβακερὰν πολεμικὴν, αὐτὸς δὲ τὸ ἀρνέεται μὲ πολεμικὴν ὀλίγον ζυλοκοπικὴν, ὅπως τὸ ἡγήθη ὁ ἀτίθαστος Π. Γιαννόπουλος, καὶ μὲ γραψίμων ὁμοιάζον πρὸς διαρκὴ ἐπίθεσιν. Ἡ εἰδικὴ του γραμμὴ εἶνε ὅτι θέλει τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν ἐκ βάθρων τοῦ σχολείου. Ὁ φανατισμὸς του εἶνε ὅτι θέλει τὴν δημοτικὴν ὅπως τὴν ἐννοεῖ αὐτὸς καὶ ὅχι ὅπως τὴν ἐννοοῦμεν πολλοὶ ἄλλοι. Αὐτὸς τέλος πάντων εἶνε ὁ «Νουμάς».

Λοιπὸν δὲν ἔκαμε λάθην; Βέβαια ἔκαμε καὶ λάθην. Μαζὶ μὲ τὰ ξερὰ ἔκαψε πολλάκις καὶ τὰ χλωρὰ, μαζὶ μὲ τὸ καπέλλο τοῦ κ. Μιστριώτη, παρέσυρε πολλάκις καὶ τὰ ταπεινὰ ἡμίψηλον ἐνὸς ποῦ δὲν ἔφταιγε, ἢ ποῦ εἶνε χρήσιμος καὶ ἐξ αἰτίας τῆς καθαρευούσης παρεγνώρισεν, ἠδίκησεν, ἐκτύπησεν ἄλλον ἄντ' ἄλλου, ἔκαμεν ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔπρεπεν εἰς μερικὰς λεπτομερείας. Ὁ ταπεινὸς ὑποφαινόμενος ποῦ γράφει δὲν συμφωνεῖ, ἐπὶ παραδείγματι, μὲ τὴν ἀντίληψιν ποῦ ἔχει... ὁ «Νουμάς» διὰ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ καλλίτεροι ἀπὸ τὸν ὑποφαινόμενον, δὲν συμφωνοῦν. Εἰς πολλὰ μᾶς χωρίζει ἀπόστασις τεραστίαι. Ἡμεῖς φωνάζομεν γιὰ τὰ θ καὶ τὰ ν ποῦ ἀφαίρει ἀπὸ τὰς λέξεις, σὰν νὰ μᾶς ἐκρίζων τὰ δόντια, διότι ὑπάρχουν καὶ γιὰ μᾶς τοὺς δημοτικιστὰς σύμφωνα καὶ λέξεις ποῦ κυκλοφοροῦν εἰς τὸ αἶμα μᾶς καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῆς σαρκὸς μᾶς, ὅταν δὲ μᾶς τὰ ἐκρίζωνε ὁ «Νουμάς» φωνάζομεν καὶ ἀπὸ τὸν πόνον καὶ ἀπὸ τὴν ιδέαν κυρίως ὅτι ἀδίκως ἐπονέσαμεν διότι ἡ ἐγχείρησις δὲν θὰ μᾶς ὠφελήσῃ. Διαφωνοῦμεν ἀκόμη οἱ φίλοι τοῦ «Νουμά» καὶ εἰς ἄλλα. Ἐν τούτοις, ἂν μᾶς πῇ κανεὶς αἰφνιδίως, ὅτι ἀπὸ τὴν τὰδε αἰτίαν παύει ὁ «Νουμάς» νὰ ἐκδίδεται, βεβαιωθῇτε ὅτι θὰ κλάψω

μεν τραγικῶς τὸν θάνατον μιᾶς ἐπαναστάσεως, καὶ θὰ φωνάζωμεν ἡμεῖς οἱ διαφωνοῦντες ὅλοι ὁμοῦ:

— Ὁχι! Ὁχι! Ὁχι!

Αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαῖον. Ὡστε ἂς λησμονήσωμεν τὰ λάθη. Εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρξεν ἐπαναστάσις χωρὶς λάθη, καὶ ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἔχει λάθη, σχεδὸν δὲν εἶνε ἐπαναστάσις...

Τώρα τί προτέρημα ἔχει αὐτὸς ὁ σκανδαλώδης «Νουμάς»; Πρῶτον ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης καὶ ἡ παλληκαριὰ τῆς γνώμης, εἶνε ἓνα πρᾶγμα, ἐμπρὸς εἰς τὸ ὅποιον πρέπει νὰ βγάξετε μέχρι ἐδάφους τὸ καπέλλο σας. Ἐὰν δὲ τὸ κεφάλι σας τὸ ὅποιον θ' ἀποκαλυφθῇ μετὰ τὸν χαιρετισμὸν, ἔχει καμμίαν ιδέαν μέσα, εἰπέτε τὴν ἐναντίον τῆς ἐλευθέρας γνώμης. Ἄν δὲν ἔχη, τότε τραβάτε τὸν δρόμο σας, καὶ ἀρκεσθῆτε νὰ χαιρετίσαστε. Διότι ὅπως πᾶνταλος παττάλι ἐκκροῦνται καὶ ἡ γνώμη χτυπιέται μόνον μὲ τὴν γνώμην, οὐδέποτε δὲ μὲ ἐπιμονὴν, μὲ γροθιά, ἢ μὲ σανίδα. Λοιπὸν τὸ πρῶτον προτέρημα τοῦ παραδόξου «Νουμά» εἶνε ἡ ἐλευθερά γνώμη καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης εἶνε ἡ περιουσία διὰ τοὺς λαοὺς. Τώρα ἐρχεται τὸ ἄλλο προτέρημα τοῦ. Ὅτι ὡς φιλολογικὸν περιοδικὸν ὑπῆρξεν εὐρύς, ἔντετος, ἀπλώσας τοὺς μεγάλους ἀγροὺς του εἰς ἀροτρίωσιν ἀπὸ κάθε πέννα, ἡ ὁποία ἀπέτριψε τὴν σκουριά τῆς καθαρευούσης, μὲ τὴν ιδέαν ὅτι κατὶ θὰ βγῇ ἀπ' αὐτὴν, ἔνθος ἢ τσουκνίδα, ἀλλὰ πάντως βλάστησις, σεβασθεὶς τὰ φιλολογικὰ ὀνόματα, σεβασθεὶς τοὺς ἀντιπάλους του, σεβασθεὶς τὴν ιδέαν, ζητήσας παραγωγὴν ἀφ' οὐρανόθεν νεοελληνικοῦ πνεύματος, στίχου, διηγήματος, ἐπιστομῆς, κρίσεως, ἀνακατώσας μέσα εἰς τὸ ἄνετον πλάτος τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, παλαιούς καὶ νέους, δέντρα πελώρια βασθαβ καὶ χορταρίδια καὶ μαργαρίτας τῶν ἀγρῶν. Τὸ ἀναφύλλισμα λοιπὸν τῶν τόμων του—οἱ ὅποιοι μετὰ καιρὸν θὰ πωλοῦνται ἀκριβῶς—εἶνε ὥστε νὰ περνᾷ κανεὶς διὰ λόχους παμπύλνου καὶ ἀγρίας χλωρίδους διασχίζων μὲ μόχθον κάθε εἶδους βλάστησιν, ἀλλ' ἀναπνέων ἀέρα νέον.

Αὐτὴ εἶνε ἡ τετραετία τοῦ ἐπαναστατικοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Ταγιοπούλου. Ἀργότερα θὰ συζητήσωμεν τὰ ἄλλα ζητήματα, ἂν δηλαδὴ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ «Νουμά» διαφωνοῦν, ἂν αὐτὸς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θέλει γραμματικὴν, καὶ ἡμεῖς θέλομεν αἰσθητικὴν, καὶ διατὶ ἡ αἰσθητικὴ εἶνε καλλιτέρα ἀπὸ τὴν γραμματικὴν.

Ζ. Π.

τοὺς τὸ δρόμο, καὶ λοιπὸν πῶς ὅλα πηγάζανε ὅπως ἔπρεπε, δηλαδὴ καλῶς. Ἔτσι, ἀκόμη καὶ κατόπι ἀπὸ τίς δυστυχίες του καὶ τίς πίκρας, γελοῦσε τὸν ἑαυτὸ του μὲ τὸ λυριζμὸ, ἀπαράλλαχτα καθὼς καὶ ὁ χορὸς, ἐπειδὴ τί ἄλλο παρά λυρισμὸς μπορεῖ νὰ καὶ ἡ καὶ ψευτιά, ἡ ἀντίληψιν ποῦ συμμορφώνει τὴν ὕπαρξιν, τὴ μοῖρα, τὴ φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ περασμένα καὶ τὰ μελλούμενα, στὸν πόθο τοῦ καθενὸς μᾶς;

Ἡμεῖς πάλι ἂς ἀφήσουμε μιὰ στιγμὴ τὸν κ. Ἀντρέα καὶ ἂς γυρίσουμε στὴν Κατινούλα. Ἦσως δοῦμε πῶς καὶ δάφνη ἔπασκε ἀπὸ κάποιο εἶδος δικῆς τῆς λυριζμοῦ, ἂν καὶ λυρικὸ ποίημα βέβαια πῶς δὲν εἴτανε τὰ ἱστορικά της, μάλιστα προτοῦ μπῆ τοῦ κ. Ὀλπιέρη. Γεννήθηκε, ἀναθράφηκε στὴν Κερμαρία, ἓνα δῆμο ἀπὸ δύο χιλιάδες ψυχῆς τῆς κάτω Μπρετάνιας. Ἡ Κερμαρία εἶναι πῆς ἓνας δρόμος, μὲ σπιτάκια ἢ καὶ μὲ καλύβες ἀπὸ κάθε μεριά, δρόμος μακρινὸς καὶ σὰ στενοῦτσικος, ποῦ γιὰ τὸ γιὰ τὸ πᾶν μπροστά, καὶ ἀνεβαίνει σὲ μιὰ κορφούλα ὅπου ὕψωνται ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ μὲ τὸ καμπαναριὸ της. Ἀπὸ κεῖ ἀπάνω ξανοίγεις ἓνα θέαμα ὠραῖο καὶ ἀναπαφτικὸ, ἀριστερὰ σου μιὰ μεγάλη ἀμμουδιὰ μὲ τοὺς δύο της κάβους ἀπὸ κάθε μέρος, δεξιὰ σου τὸ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» !. Κολάρου καὶ Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ]. Στὸ Βό ο βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Κοινοβουλευτικὴ πρωταπριλιά—Τὸ φονοπ-
ζαρο—Βουργάριος ζυγός—Τὸ ξετίναγμα
τοῦ Βλάχου—Ἡ δημοκοπία σὲ θρόνον.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ πῶς τώρα τελευταῖα καθιερώθηκε στὸν τόπο μας μιὰ καινούρια Πρωταπριλιά, ἀποκλειστικὰ γιὰ τοὺς Βουλευτὰς μας, ἡ Κοινοβουλευτικὴ Πρωταπριλιά, νῦν τὴν ποῖμε κ' ἔτσι. Τὴν Πρωταπριλιά τοὺς οἱ ἔθνηκοι μας πατέρες τὴν γιορτάζουν τὴν Πρωτοχρονιά, ποῦ βγαίνουνε στὶς φημερίδες καὶ μᾶς λένε ψέματα μὲ τὸ σωρὸ ἀγκαλιὰ καὶ ὅλο τὸν ἄλλο χρόνον δὲ μᾶς βαρισομαχίζουσι δὲ μὲ ἀλήθειες. Κι ἀποδείξη ὁ κ. Στάης ποῦ βγήκε στήν «Ἀνδροκοιμή» τῆς Τετάρτης νὰ μᾶς πεῖ πῶς τὸ πρῶτον «ποῦ χρειάζεται εἶναι ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἡμῶν ἀναδιοργάνωσις, δι' ἣς καὶ μόνος θὰ παρασκευάσωμεν ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου διαστήματος τὴν γενεάν ἡ ὁποία νικηφόρως θάντιμνωσις ὅλους τοὺς ἀπειλοῦντας ἡμᾶς ἐθνικοὺς κινδύνους».

Ὅτα συλλογιστεῖς πῶς ὁ κ. Στάης ἔκαμε δύο τρεῖς φορές Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, κάμνοντας μιὰ τρύπα πελώρια στὸ νερὸ τὴν κάθε φορὰ, κρατᾷ τὴν κοιλιά σου ἀπὸ τὰ γέλια ἀκούγοντάς τινε νὰ φαφλαταρίζει τόσο τραγικὰ!

★

Ἡ «ἘΣΤΙΑ» λογαρίζοντας τὰ φονοπίζατα ποῦ δημοσιεύτηκαν τὸν περασμένο χρόνον στὸ «Νουμά» βρῖσκει πῶς στὸ 906 γενήκανε σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα Σκοτωμοὶ 522(75) στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Περαιά, 447 στὶς Ἐπαρχίαι, Λα-

Ὁ κ. καθηγητὴς μπορεῖ νὰ μὴν καταλάβει ἀκόμη ὅπως ἔπρεπε τοὺς ἀρχαίους, μῆτε τὸν ἴδιο τὸ Σοφοκλῆ. Ἐμελλε κατόπι νὰ μάθῃ πῶς ἡ πλάνη κυβερνᾷ τὸν κόσμον, πῶς ὁ χορὸς ἐκείνη τὴ στιγμὴ γύρεβε μὲ λόγια νὰ γελάσῃ τὸν ἑαυτὸ του, πῶς ἐστὶ γίνονται πολλὰ καὶ σήμερις ἀκόμη, καὶ πῶς οἱ ἀρχαῖοι, ὅσα μᾶς βάζουνε στὰ δράματά τους, παρμένα εἶναι ὅλα τους ἀπὸ τὴ Ζωή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'.

Ἡ Κατινούλα

Ὁ κ. Ἀντρέας, τὴ ζωὴ δὲν ἐμοιάζε νὰ τὴν παρατήρησε, ὅσα καὶ ἂν ἔπαθε στὴ δική του. Καὶ τὸν κ. Ἀντρέα τὸν συνέπαιρνε στὸ ἐργαστήρι τοῦ ὁ λυρισμὸς, σὰν τὸ χορὸ τοῦ Φιλοχρήτη, μῆτε κοίταζε ὅξω ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι τοῦ τὴν ἀλήθεια, ἴσια ἴσια τὴν ὄρα ὅπου ἓνα παράπονο κρυφὸ μπορεῖ νὰ τρεμε στὴ φωνὴ τῆς Κατινούλας. Ἐπρεπε νὰ χερωτεψοῦνε τὰ πράγματα, γιὰ νὰ νοιξῇ τὰ μάτια του. Ὁ κ. Ἀντρέας εἴτανε καλὸτεριστής, ὀπτιμίστας ποῦ συνηθίζουμε καὶ λέμε δῶ τοῦ φαινότανε πῶς ἀκούουσαν ὅλα τὸν ἴσιο, τὸν κανονικὸ, τὸν ταχτικὸ

βαθεῖο λιμάνι τῆς Κερμαρίας, μὲ τὴ χαριτωμένη τὴν στρογγύλα τοῦ πρὸς τὰ μέσα. Ὁ δῆμος τῆς Κερμαρίας, ἀρχίζει ἀπὸ ἓνα γιοφυράκι βυγμένο στὰ στερνὰ νερὰ τοῦ λιμανιοῦ παρέκει, ἀκολουθώντας πάντοτε τὰς κορυφὰς, πιάζει ἄλλη στράτα σπαρμένη στὰ ἀνάπλαγια τῆς, κατὰ τὸν κάμπο ἢ τὰ προχώματα, μὲ φτωχὲς καλυβοῦλες δῶθε κείθε. Σὲ μιὰν ἀπ' ἀρτές, δίπλα στὸ γιοφύρι, καθόντανε οἱ γονιοὶ τῆς Κατινούλας. Πέντε παιδιὰ ὅλα μαζὶ καὶ μιὰ κάμαρα γιὰ ὅλη τὴ φαμελιά. Ἐκατὸ φράγκα χρυσὰ νοῖκι τὸ χρόνο. Τάμπάρι ἀπὸ πάνω τρύπιο. Τὰ κεραμίδια ἔτσι κ' ἔτσι. Κοιμόντανε τὴ νύχτα στὸ χῶμα, ξύλινο πατωμα δὲν εἶχε, καὶ τὸ κρεβάτι τους ἄχερο στρωμένο· προτιμοῦσαν βρίζα, ἐπειδὴ κ' εἶναι πιὸ μαλακία· λέγεται μάλιστα ἐκεῖ ἄχερο μετῆς. Φτώχεια φοβερή.

Ἐπρεπε νὰ μαζώξουνε σὲ μιὰ χρονιά τὰ χρειαζούμενα χρήματα γιὰ νὰ πλερώσουν τὸ νοικοκύρη ἔπρεπε καὶ νὰ φάνε. Κρέας, ζούτυρο, λαρδί, ποῦ εἶναι φτεινὸ κιόλας στὴν Μπρετάνια, μῆτε τὰ βλέπανε· σούπα νερὸ βρασμένη μὲ λίγο πάχος γουρουνήσιο, μὲ τάπομενιάρια δηλαδὴ, τοὺς χρησίμευε, γιὰ φαγὶ καὶ προσφάγι. Μερικὰ χόρτα, μερικὰ φρούττα τὸ καλοκαίρι, μὰ λίγα, γιὰτὶ πολλὰ ὁ τόπος δὲ

δωμοί 883 (568 στην 'Αθήνα και στο Περαία, 315 στις 'Επαρχίες), Κλεψίδες, ληστές, απαγωγές κλπ. 489 (387 στην 'Αθήνα και στο Περαία και 102 στις 'Επαρχίες).

Η «Εστία» πολλὰ σωστά παρατηρεῖ πὺς στοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς, γιὰ νὰ εἰς ἀληθινὸν, πρέπει νὰ προσέσουμε 5—10 0/0, γιὰ τὰ ἐκλήματα δὲ γράφονται στίς ἐφημερίδες, ἀπ' οὗ τὰ παίρνει καὶ ὁ «Νουμάς», καὶ γιὰ τὴν 'Επαρχίαν μικροκλεψίδες, ζωοκλεψίδες καὶ μικρολαβῶμοι θεωροῦνται συνηθισμένα πράγματα καὶ καμιά φορὰ οὕτε στὸ 'Υπουργεῖο ἀναφέρονται ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς.

Νὰ δοῦμε τώρα καὶ τὸν ἐπίσημον πίνακα γιὰ τὴν ἐγκληματικὴν κίνησιν τοῦ 906 ποὺ θὰ δημοσιεύει τὸ 'Αρχηγεῖο τῆς Χωροφυλακῆς.

*

ΓΡΑΦΕΙ ἡ «'Ακρόπολις» στὸ φύλλο τῆς περασμένης Τετάρτης (σελ. 1, στηλ. 4) πὺς ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲ βοηθεῖ οὕτε τοὺς φαύλους, οὕτε τοὺς τρυφίλους, οὕτε τοὺς ἀφιλόπρους, νὰ ἐτοιμαστοῦν οἱ Πανελλήνιοι νὰ δεχτοῦν ἐν σθένει τοὺς τὸ Βουργαρίκο ζυγὸν. Γράφει ἀκόμα ἡ «'Ακρόπολις» πὺς γιὰ νὰ σωθῶμε ἀπ' οὗ δὴ σὺτὰ μᾶς χρειάζεται μιὰ «εἰρηνικὴ ἐπανάστασις».

Καλὰ καὶ ἀγαθὰ λόγια τῆς, μὰ φαίνεται δὲ συγκινοῦμαστε ἀπ' αὐτὰ οἱ Πανελλήνιοι τῆς, γιὰ τὴν δὲ συγκινοῦμαστε ὅχι ἀρχινῶντες κίβλας ἀπὸ μῆνες ἢ τέττα εἰρηνικὴ ἐπανάστασις. 'Ισως συγκινηθῶμε ἡμεῖς γίνετο τὸ δεύτερον ποὺ προφητεύει ἡ «'Ακρόπολις», μὰ τότε θάνατος πᾶς ἀργὰ καὶ δὲ θὰ μπόρουν νὰ μᾶς σώσουν οὕτε ὁ «Χοροφαγικὸς Σύλλογος», οὕτε ἡ «'Εθνικὴ συνείδησις»—τὰ μόνον σοβαρὰ σωματοῦντα ποὺ γινῆκαν ἀπὸ μερικὸς ραμολῆδες ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀταστροφὴν τῆς 'Αχίλλης.

*

Εἰς ἡρώϊκον ζεῖναιγμα τοῦ Βλάχου δημοσιεύτηκε στὴν «'Ακρόπολις» τῆς Τετάρτης (σελ. 4 στηλ. 5) ποὺ ἀξίζει νὰ τὸ διαβάσῃς ἐκείνοι μάλιστα ποὺ διαλέξαντες τὸν κ. 'Αγγελο Βλάχο γιὰ νὰ κλείσῃ μιὰ καλὴ τὸ Βασ. Θέστρο, διορίζοντάς τον διευθυντὴν του.

Στὸ ἄρθρον αὐτὸ, τὸ στολισμένον ἀπὸ μερικὰ μεταφραστικὰ μαργαριτάρια τοῦ κ. Διευθυντῆ, δημοσιεύεται καὶ ἕνα 'Εγγλέζιον ποίημα τοῦ κ. Ρόιτερ ποὺ λέει, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, πὺς αὐτὸν δὲν εἴδοντο ἀθάνατοι ὁ Σαίξπηρ καὶ ὁ Χάινε θὰν τοὺς εἶχε δίχως ἄλλο σκοτωμένους ὁ Βλάχος μὲ τίς μεταφράσεις του.

Ἡ 'Εγγλέζιον, βλέπετε, τὰ λένε πὺς τσεκουράτῃ τὸ πρᾶμα ἀπὸ μᾶς τοὺς μακάριους Ρωμιοὺς.

*

ΑΣΕΙΖΕΙ νὰ λογαριαστῇ καὶ ἡ διαδήλωση ποὺ γινε ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἐργάτας προχθὲς ποὺ βγήκε ὁ Φαρδούλης ἀπὸ τὴ φυλακὴ. Οἱ ἐργάτες κάθισαν τὸν Φαρδούλην σὲ πολυθρόνα, τὸν σηκώσαντες ἐν χερί τοὺς καὶ τὸν γυρίζαντες σὰ θαματούργον εἰκόνα τοῦ μεγαλόδρου καὶ τὰ στενορῶμα.

'Απόδειξις τρανὴ πὺς ἡ δημοκρατία θριαβεύει καὶ θὰ θριαβεύει στὸ δυστυχισμένον αὐτὸ τόπον καὶ γι' αὐτὸ τῆς ἐπρεπε καὶ ἡ πολυθρόνα, ὁ θρόνος δηλ., ποὺ τὴν ἀνέβασαν.

βγάξει. Σὰν εἶχαν καὶ ψωμί, καμαρώνανε· τρώγανε κάποιες ψωμὶ τὰ παιδιὰ, μὰ δὲν ἔτρωγε ἡ μάνα. Ἡ Κατινούλα στοχάστηκε τότες κατ' ἐξοχὴν μὲ τὸ μικρὸ τὸ κεφαλάκι τῆς, ἔξη ἑπτὰ χρονῶν παιδί, ποὺ ἀπὸ νωρὴς ἀναγκαζόταν νὰ καταλάβῃ τί δύσκολη τέχνη, τί δεινὸ πρᾶμα εἶναι τὸ νὰ ζῇ κανένας. Τὸ στοχάστηκε ἡ καμμένη ἀπὸ ἀγάπην γιὰ τὴν μάνα τῆς, ποὺ εἶτανε καὶ τὸ χαηδένον τῆς. Κι ἅμα τὸ στοχάστηκε, χάρηκε ἀμέσως, ἐπειδὴ ἀπὸ φυσικὴ τῆς, μ' ὅλα τὰ βάσανα ποὺ τραβοῦσαν, μῆτε ἡ ἐνέργεια τῆς ἔλειπε, μῆτε ἡ καλὴ διάθεσις, μῆτε καὶ κάποιον κέφι γιὰ γέλια, ποὺ ἡ καλὴ συνείδησις, ποὺ ἡ ἐνέργεια ἴσα ἴσα μέσα μας τὰ γεννᾷ.

Στάκρογαλὶ κοντὰ, κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμον τῆς Κερμαρίας, βρισκότανε εἶδος λαγοῦμι βανδουλούτσικο μὲ πέτρινη καμάρα. Στὴν ἄκρην τοῦ πηγαίνανε καὶ πλύνανε οἱ γυναῖκες, γιὰ τὴν ἔτρεχε ρυάκι ἀπὸ τὸ λαγοῦμι, καὶ ὅταν ἀνέβαινε ἡ θάλασσα, καθὼς συνηθίζει δύο φορές τὸ μερόνυχτον νὰ φουσκῶνῃ καὶ νὰ τραβιέται ἐν βορειανᾷ ἢ βορειοδυτικᾷ τὰ μέρη, τότες σμίγανε τῆς θάλασσας τὰ νερά καὶ τὰ νερά τοῦ ρυακίου. Ἐκεῖ λοιπὸν συσσωρεύοντανε λογικὸν λογικὸν ἀπορριζίδιον τῆς θάλασσας καὶ τῆς στεριάς. Ἀπὸ παρατήρησιν ἡ Κατινούλα καὶ εἶπε νὰ

ΣΤΟΝ ΑΞΕΧΑΣΤΟ ΖΟΥΦΡΕ

'Απ' τὸ δέντρο τοῦ φατισμοῦ

σ' ἀπόσπασε ὁ χάρος,

εἶδον καὶ σὺ ἕνα θάνατον

στὰ λίγα τὰ κλωνιά.

Βαρὺ στενάζει τὸ δέντρο

γιὰ τὸν ξεκλωνισμό του,

δείχνει τὸ ριζικὸ του

στὸ χάρον τὸ φονιά.

Πόλη

Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΜΑΤΑ ΣΕ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στὸ φύλλο 1α τοῦ κῶντικα τοῦ Προκοπίου, ποὺ βρίσκεται μ' ἀριθμὸν 398 στὴ Μαρκιανὴ Βιβλιοθήκην τῆς Βενετίας⁽¹⁾, κάποιον ἀδέξιον χερὶ τοῦ ΙΕ', καθὼς φαίνεται, αἰῶνα, ἔχει γράψῃ τὰκόλουθον βυζαντινὸν τραγούδι, λιγούφυλλο, μὰ ὥραϊον καὶ δροσερώτατον ἀνθίσμα τῆς μεσοχρονιότητος δημοτικῆς μας ποίησης:

— «'Ασπρὴ ξανθὴ πανέμορστη, ὁ κύρ Κατῆς μισσεῖ καὶ ὑπάγει ὁ κύρ Κατῆς μακρὰ καὶ τὸ ταξίδιον μέγα» Καὶ ἡ κόρη ἀπὸ τῆς λύπης τῆς τοὺς μῆνας καταράται. — «Νὰ καὶ Φλεβάρη, φλέγεις με, καὶ Μάρτι, ἐμάρανες με' 'Απρίλι ἀπριλοφόρητε καὶ Μᾶ κατακαμμένε, τὸν κόσμον καὶ ἂν ἐγίμισες τὰβίτζια καὶ τὰ ρόδα, τὴν ἰδιότην μου τὴν καρδίαν τοὺς πόνους καὶ τὰ δάκρυα».

Τὸ τραγούδι αὐτὸ—καθὼς δίνουμε τὸ κείμενον του παραπάνου—δημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν καθηγητὴν μου κ. Σπ. Π. Λάμπρου στὴ Byzantinische Zeitschrift⁽²⁾, ἔπειτα ἐκνατυώθηκε ἀπὸ τὸν κ. Krumbacher⁽³⁾ καὶ ἔπειτα πάλι τὸ ἐκνατύωσε καὶ δευτέρην φορὰ ὁ κ. Λάμπρος στίς Μικτὰς Σελίδες⁽⁴⁾.

Καὶ πρῶτα-πρῶτα σημειώνουμεν ὅτι οἱ στίχοι 5—6 σωζονται mutatis mutandis ἐν κάποιον γνωστότατον δημοτικὸν τραγούδι:

1) Ὁ ἀριθμὸς 398 εἶναι τοῦ κατάλογου τοῦ Zanetti: Graeca D. Marci bibliotheca Codicum mss. (Βενετία) 1740.

2) Τόμ. III (1893) σ. 165 κ. ε.

3) Krumbacher: Geschichte der Byzantinischen Litteratur ἔκδοσις Β'. παρ. 341.7 ('Ελληνικὴ μετάφρασις Σωτηριδῆν τόμ. Γ', σ. 60).

4) Σπ. Π. Λάμπρου: Μικτὰς Σελίδες. 'Αθήνα, 1905, σ. 396.

πάνη νὰ δῇ. Ἀνακάλυψε πρῶτα πρῶτα κατὶ ποὺ τῆς φάνηκε πολὺ παρᾶξενον, χοντρά καὶ μακροῦλά κομματάκια σὰ γυαλιστερά· εἶτανε ἡ ζύμη τοῦ σαπουνίου τῆς πλυσῆς ποὺ εἶχε πῆξει, γιὰ τὴν ἐκεῖ πλύνανε οἱ γυναῖκες τὰ ρούχα· ἔφερε σπῆτι τὰ κομματάκια καὶ τοὺς χρησίμευσε περίφημα γιὰ κόλλα, νὰ στουμπούσανε μιὰ τρύπα ἢ νὰ τιάξουν ἕνα τζάκι. Νὰ ποὺ δὲν πῆγε ὁ κόπος τῆς χαμένος. Καὶ κόλλα χάρισμα! Γύρισε πάλι καὶ ἔφαξε. Μέσα στὸ λαγοῦμι σκοτεινία. Ἐκαμε κουράγιον τὸ παιδί, ἐσκυφτε, πασπάτεψε μὲ τὰ δύο τοῦ τὰ χερσάκια, μὰ φοβότανε καὶ λιγάκι. Ἐβρίσκε ὅμως καὶ ἔβρισκε κάθε μέρα, καὶ ὅλο κουβαλοῦσε σπῆτι σωρὸ σωρὸ κελεπούρια, καρφίκα, σιδερά, κουμπιὰ, πλῆθος κουρέλλια καὶ κουρελλάκια, ὅλην βαρὺ, ποὺ λέει καὶ ὁ Φιλοχτήτης τοῦ σιδερέως ἄντρες, ὅλην καὶ ὅλην, ποὺ τὰ φοροῦσε μαλιστα ὁ ἱδιος—ὁ Φιλοχτήτης δηλαδὴ, ὅχι ὁ σιδερέως ἄντρες.

Τὴν κυριακὴν, ἔβγαινε στοὺς δρόμους ἡ Κατινούλα μὲ τοὺς γονιοὺς τῆς, πουλοῦσανε τὰ κουρέλλια, κερδίζανε πόσα θαρρεῖτε ταχά; Ἐνᾷμισον φραγκο. Σωστὴ περιουσία. Καὶ κοιτάζετε τώρα ποὺ ἀλλάζουμε ὅψη τὰ πράγματα, κατὰ τὸ μάτι ποὺ τὰ βλέπει καὶ τὸ μυαλὸ ποὺ τὰ κρίνει. Ἐνᾷμισον φραγκο τί εἶναι γιὰ τὸν κ. Ὀλπιέρη καὶ γιὰ μᾶς; Τί-

'Απρίλη, 'Απρίλη ἄφρορετε, Μᾶ μου κανακάρη, 'Ὅλο τὸν κόσμον γέμισες στήνθη καὶ στὰ λουλούδια⁽⁵⁾.

Ἐπειτα σὲ κάποιον ἄλλο τραγούδι Μωραϊτικόν:

'Αἴντε, βρ' 'Απρίλη δροσερὴ, καὶ Μᾶ με λουλούδια. Ὅλο τὸν κόσμον γέμισες λουλούδια καὶ καλούδια⁽⁶⁾.

Καὶ πάλι σὲ κάποιον τραγούδι τῆς ἐπαρχίας Καρυταίνου:

'Απρίλη, 'Απρίλη δροσερὴ καὶ Μᾶ με τὰ λουλούδια ὅλον τὸν κόσμον γέμισες λουλούδια καὶ καλούδια⁽⁷⁾.

Στὸ στίχον 1 ἐκῶντικας ἀντὶ μισσεῖν ἔχει τὸ συνώνυμον ταξιδεύει. Τὸ μισσεῖν εἶναι διόρθωμα τοῦ κ. Λάμπρου καὶ πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ τὸ θέλει τὸ μέτρο.

Στὸ στίχον 2 τὴν λέξιν ταξίδιον ὁ κ. Λάμπρος σημειώνει ὅτι: «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γράψωμεν ταξιδ' εἶν'. Ἄλλως δ' ἐν τῇ γλώσσῃ εἶναι γεγραμμένον τὸ ποίημα θάνατον ἐντὶ τοῦ εἶναι». Ἐγὼ ὅμως νομίζω πὺς καλῶτερα στέκει νὰ γράψωμεν καὶ τὸ ταξιδ' εἶν' μέγα. Ὅσο γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ εἶναι δὲν ἔχει διόλου δίκιον ὁ κ. Λάμπρος. Γιὰ τὴν συνηθιστάτα βρίσκεται ἐν δημοτικῇ, ἐν καθαρᾷ δημοτικῇ, τραγούδι τοῦ ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα—τὸν καιρὸν δηλαδὴ ποὺ γράφηκε καὶ τὸ τραγούδι ποὺ λέμε—βρίσκεται τὸ εἶναι ἀδερφωμένον μὲ τὸ εἶναι καὶ τὸ εἶναι. Κοίταζε π. χ. τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ποὺ τύπωσε ὁ Legrand ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν θεολογικὸν κῶντικα τῆς Βιέννης 244, (Nessel):

Τὰ μάτια σου εἶν' ἔμορφα, μαῦρα ὡς τὸ μελάνι, τὰ φρύδια σου εἶναι στασιὰ, ὑψοῦνται ὡς γαϊτάνι, ἡ μύτη σου εἶναι τερνεμένη, ματωροκονδυλάτη, τὰ δόντια πυκνοφύετα ὡς τὸ μαργαριτάρι⁽⁸⁾.

Στὸ στίχον 5 ὁ κῶντικας ἔχει: ἀπριλοφόρητε. Ἀλλὰ, κρίνοντες ἀπὸ τὰ παραπάνου δημοτικὰ τραγούδια τοῦ καιροῦ μας, μὲ φαίνεται πὺς ὀριστικὰ καὶ στὸ βυζαντινὸν πρέπει νὰ γράψωμεν ἀπρίλη ἀφρόρητε καὶ νὰ τὸ διαβάσωμε μὲ συνίζηση. Τὸ ἴδιον ἀντὶ

5) Σύγκρινε Γ. Εὐλαμπίου: Ὁ Ἀμάραντος ἦτοι τὰ ρόδα τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἐν Περτρούπολει 1843 σ. 52.—M a r c e l l u s: Chants du peuple en Grèce. Τόμ. Β'. Παρίσι 1851 σ. 372 ἀριθ. ΙΑ'. — A r. P a s s o w: Carmina popularia Graeca. Λειψία 1880, σ. 229 ἀριθ. CCCX.

6) É. L e g r a n d: Recueil de chansons populaires grecques. Παρίσι 1874, σ. 210, ἀριθ. 94.

7) Π. Παπαζαφειροπούλου: Περισυναγωγὴ γλωσσικῆς ὕλης καὶ ὁμιλῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδίᾳ δὲ τῆς Πελοποννήσου... Πάτρα 1887, σ. 130. Ἀριθμὸς ΡΑ.

ποτα. Οἱ Κερμαριῶτες ὅμως ἀπορούσαν μὲ τὸ ποσό, θαμάζαν τὸ παιδί, συχαιρόντανε πατέρα καὶ μάνα, καὶ ἔτσι ἔβγαλε γλήγορος ὄνομα στὸ χωριὸν ἡ Κατινούλα. Περφανεβοτανε κίβλας, γιὰ τὴν ἀπὸ φιλότιμον ἄλλο τίποτος, εἶχε καὶ παραεῖχε τὸ κορίτσι. Ἐβίωνε καὶ ἡ μάνα· κάθε φορὰ ποὺ ἐρχότανε ἀπὸ τὸ λαγοῦμι μὲ τοὺς θησαυροὺς τῆς ἡ Κατινούλα, ἐκλαίγε ἡ μάνα τῆς ἀπὸ τὴν συγκίνησιν.

— «Νὰ παιδί», λέει, καὶ τρέχανε τὰ δάκρυα. Ἡ κακομοῖρα πολὺ δὲ βάσταζε. Λίγνεψε, ἀδυνατήσε, πέθανε ἀπὸ τὴν πείνα. Πείνα, ἔλλειψη τροφῆς, ὅπως θέλεις πῆς τὸ δὲν ἀντίθετον ἡ γυναῖκα. Ὁ πατέρας δουλεῖ δὲν ἐβρίσκε. Μὲ τὸ σκακὶ στὸν ὦμον, σὰ ζοῦσε ἀκόμα ἡ μακαρίτισσα, τραβῆζε μιὰ μέρα πρὸς κατὶ ἀπόμικρον χωριόν, ὅπου ἄκουσε πὺς μοιράζονε σιτάρη καὶ γυρίζονε δουλερτάδες. Γύρισε στὴν καλύβαν τοῦ ἀποσβολωμένου, ζεματισμένου. Τὸν κκοδεχτήκανε, τοῦ μιλῆσανε ἄσχημα, τὸν δίδωσαν σὰ ζήτηνον. Κᾶθησε ὁ δύστυχος, ἐνῶ τὰ δηγότανε, σὲ μιὰ γωνίᾳ καὶ ἔσπασε ἐν κλάματι· ποτὲς δὲν εἶχε δεῖ τὸν πατέρα τῆς νὰ κλαίῃ. Ἀπὸ τὴν Κατινούλα καὶ πῶς ὕστερα τὸ θυμότανε. Κατόπι ἀπὸ τὸ θάνατον τῆς γυναῖκας, ἄρχισε νὰ πίνῃ ὁ χηρὸς. Τὸν παρασέρνανε οἱ συντρόφοι, καὶ ἅμα ἔπαιρνε δύο